

Ympäristöneuvos Esa Tommila seuraa eläkkeelläkin jätealan kehittymistä.

Jätelailla työvälineet uusiin haasteisiin

Mihin pitäisi ajankohtaisella jätelain uusimisella päästä? Päätavoitteeksi sopisi nostaa jätehuollon takapajula Suomi kunnan teollisuusmaiden tasolle jäteasioissa.

Mitä siihen sitten tarvittaisiin? Ykkösasia on osata irrottautua luutuneista ja haitallisista harhakäsityksistä, joita jätekeskustelussa jatkuvasti toistetaan. Toinen pääasia on hyödyntää laissa jätedirektiivin parhaat puolet ja koota lakiin ohjauskeinot jätteiden tehokkaaseen hyödyntämiseen ja haitoilta suojautumiseen tosiasiapohjalta.

Jätelain uudistuskeskusteluissa on väitetty monenlaista itsestään selvyyskinä. Energiana ja aineena hyödyntämisen harhoja koetin oikoa tämän lehden viitosnumerossa.

Yhdyskuntajätteiden keräysvastuusta on keskusteltu ihan kuin koko jätehuolto seisoi tai kaatuisi sen mukana. Kuitenkin Suomen koko jätemäärästä, joka vuonna 2007 oli noussut 74 miljoonaan tonniin, on ei-ongelmallisia yhdyskuntajätteitä vain 2,7 miljoonaa tonnia vuosittain eli alle 4 prosenttia ja siitä kotitalousjätteitä runsas puolet eli 1,6 miljoonaa tonnia. Mittasuhteiden vinouduttua keskustelussa ovat muun muassa jätteiden ilmastovaikutukset ja ilmastomyötäisen jätehuollon sisältö saaneet kovin vähän huomiota.

On väitetty, että vain sopimusperusteinen jätteenkeräys edustaa markkinataloutta. Toisaalta kansalaiset ovat vihdoinkin alkaneet ihmetellä, miksi yhdellä pienellä kujalla käy viikoittain neljänkin eri firman keräysauto. Se on tehotonta ja kallista sekä terveen järjen että selvitysten mukaan. Asiansa osaavan kunnan järjestämässä jätteenkeräyksessä taas kilpailutaan sopivan kokoisten alueiden keräystehtävät täysin markkinaehtoisesti järkeviksi määrärajoiksi. Silloin kuljetuslogistiikka saadaan tehokkaaksi, turha ajo jää pois ja samoin sen ympäristöhaitat.

Ei pidä sivuuttaa sitä, että riippuu jätteen laadusta, sijainnista, määrästä ja kysynnästä, onko jätteellä positiivinen vai negatiivinen arvo. Arvokkaalle jätteelle kyllä riittää markkinataloudessa kermankuorijoita, mutta ei ar-

vottomalle saati syntypaikkaerottelun haisevalle jäännösmujulle. Kuitenkin myös arvottoman ja miinushintaisen jätteen keräys- ja käsittelykulut pitää kattaa. Kansalaiset taas eivät halua niiden vuoksi veronkorotuksia eivätkä uusia maksuja, vaan kokonaistaloudellisen jätehuollon. Pelkkä yritysvetoisuus ei valitettavasti voi hoitaa kaikkea jätehuollossa, vaikka tukea päinvastaiselle haetaan jopa hallitusohjelmasta.

Varmaa on, että päästäkseen irti takapajuisuudestaan Suomi tarvitsee mahdollisuuden käyttää kaikkia asianmukaisia jätteiden hyödyntämis- ja käsittelyratkaisuja sopivissa suhteissa.

Kaatopaikat edustavat taitamattomuuttamme jätteiden synnyn ehkäisyssä sekä hyödyntämisessä aineena tai energiana. Samalla kaatopaikkojen ilmastokaasumerkitys on häpeällisen suuri. Pääosa niiden metaanista syntyy juuri siitä eloperäisestä aineksestä, joka voitaisiin hyödyntää energiaksi ja parhaimmillaan aineena.

Suomen ilmastositoumukset ovat niin kunnianhimoiset, että tarvitsemme kipeästi jokaisen tehokkaan keinon päästokuormamme hillintään, olipa yksittäisen hankkeen osuus sitten suuri tai pieni. Tunnetusti tavoittelemme myös säästävää materiaali- ja energiataloutta. Niiden kaikkien toteutus nopeutuu ja selkenee ratkaisevasti, jos otamme jätelakiuudistuksen yhdeksi päämääräksi, että paitsi kaikki biohajoava myös kaikki energiaa sisältävä jäte ohjataan niiden kaatopaikkasijoituksen selvällä kielloilla hyötykäyttöön tai kunnan käsittelyyn. Toimivan mallin saamme Keski-Euroopasta.

Innokas reviiarijattelu pitäisi haitallisena lopettaa. Tehokkaaseen jätehuoltoon kuuluu yhtäältä pieniä seuturatkaisuja ja toisaalta isoja ja keskitettyjä ratkaisuja. Luontaiset lokeronsa löytyvät seuduittain esimerkiksi biojäteperäiselle polttoaineiden valmistukselle sekä REF-tuotannolle ja rinnakkaispoltolle ja toisaalta alueittain esimerkiksi kierrätyksestä yli jäävien teollisuus- ja purkujätteiden ja REF-rejektien sekä biokäsittelyn eräiden jätteiden energiahyödyntämiselle jätevoimaloissa.

Keinojen monimuotoisuus on kestävän onnistumisen paras tuki.

Esa Tommila
ympäristöneuvos